

חולין יב

משה שווערד

1. חידושי הר"ן מסכת חולין דף יא עמוד ב

וכי תימא הכי נמי פסח וקדשים מאי איכא למימר. וא"ת אמאי לא אקשי ליה בשר תאווה שאכלו ישראל מא"ל [1] וי"ל דבשר תאווה לא קשיא דאמר לך ר' מאיר לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע דמוטב שיאכלו בשר תמותות שחוטות ולא יאכלו תמותות נבלות וכענין שאמרו בפ"ק דקדושין גבי יפת תואר אבל פסח וקדשים אלו היה שום איסור בדבר לא אמרה תורה קרב לתקלה:

2. תוספות מסכת חולין דף יב עמוד א

פסח וקדשים מאי איכא למימר - מבשר תאווה לא פריך [2] משום דנראה דמדאורייתא לא חייש רבי מאיר למיעוטא אלא מדרבנן ולהכי פריך הכי נמי שמחמיר שלא לאכול בשר כלל ואפילו מחמיר בשאר בשר פסח וקדשים אין יכול להחמיר ומדקדק כי היכי דלר"מ יש חילוק מדרבנן בין אפשר ללא אפשר ה"ה לרבנן

3. רש"י מסכת חולין דף יב עמוד א

פסח - דאמר רחמנא (שמות יב) ואכלו את הבשר ושלמים דאמר רחמנא (שם כט) ואכלו אותם אשר כופר בהם מלמד שהכפרה תלויה אף באכילה מאי איכא למימר אלא ודאי אכיל דסמיך ארובא היכא דלא אפשר ואפי' הכי פליג בקטן וקטנה משום דאפשר לדידן נמי היכי ילפינן מיניה אלא ודאי הלכה למשה מסיני הא דסמכינן ארובא אפי' היכא דאפשר אי נמי אחרי רבים להטות (שם /שמות/ כג) משמע בין רובא דאיתיה קמן בין רובא דליתיה קמן דמאי שנא האי מהאי ואהא מלתא סמכינן ולא בדקינן כל י"ח טרפות ונקובת הריאה משום דשכיח בה ריעותא בדקינן והיכא דאיתרמי דאיפרשה ריאה ולא בדק מתאכלא דסמכינן אהא ואדרב הונא דאמר (לעיל /חולין/ דף ט) נשחטה בחזקת היתר עומדת ואין מפרסמין הדבר.

4. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף יב עמוד א

רש"י ד"ה פסח. אלא ודאי הלכה למשה מסיני וכו'. הרע"א ציין לדברי רש"י לקמן (נ ב) דבסוגיין ילפינן דאזלינן בתר רובא מהאליה תמימה ומקראי טובא, וקשה דהכא קאמר דלמסקנא הוי הלמ"מ. ועו"ק דהרי הגמרא דחתה להילפותא מהאליה. וי"ל דכוונת רש"י לפרש דאף באפשר לברורי אזלינן בתר רובא ואין צריך לברר, ובדאי דעיקר דינא דרוב ידעינן מהלכה למשה מסיני, אלא דלמסקנא דידיעין דאזלינן בתר רובא, יש ללמוד שאף בדאיכא לברורי א"צ לברר מהא דלא בדקינן את האליה ומקראי טובא. [כיצד הסוגיא דידן מתיישבת עם הסוגיא בסנהדרין ס"ט 'ובדיני נפשות מי אזלינן בתר רובא', דקשה לכאן' דהא הכא ילפינן לה מקראי וכיצד יתכן דלא ניזל בתר רובא עי' שו"ת רעק"א סו"ס ק"ז מבנו ר' שלמה והביא שם חי' הר"ן סנהדרין וכו'].

5. חדושי הרשב"א על מסכת חולין דף ט/א

ומיהו בשאר טריפות אף לכתחלה א"צ לבדוק כלל, כדאמרין לקמן (יב, א) ודילמא היכא דאיפשר איפשר היכא דלא איפשר לא איפשר, אלמא משמע דלרבנן אפילו היכא דאיפשר נמי אין בודקין כלל. ותו מדאמרין לקמן (נא, א) דנפלה מן הגג צריכה בדיקה, ואמרין נמי לקמן (מז, ב) האי אטום בריאה מייתי סכינא וקרעינן לה אי אית מוגלה מחמת מוגלא הוא וכשרה ואי לא מותבינן עליה גילא אי לא מבצבצא טריפה, וכן אמרו (שם) בריאה דאושא, אלמא שמעינן מכל הני דהיכא דליכא ריעותא לא בדקינן לה ולא חיישינן לה כלל, וכן אמרו בהדיא לקמן (נא, א) בההיא אימרתא דהות משדרא כרעא בתריאת דשרינן ותלינן בשגרונא ואין צריכה בדיקה וכ"ש היכא דלא נולד בה ריעותא כלל:

ומה שחששו להן חכמים ואבותינו הראשונים ומנהג אבות קדושים קדמונים יותר לבדיקת הריאה משאר שמונה עשר טרפות, יש מפרש מפני שסרכות הריאה דבר מצוי, ולמיעוט מצוי חששו למיעוט שאינו מצוי לא חששו.

וכתב רבינו הרב ז"ל שאין טעם זה מספיק, שא"כ תהא כל ריאה צריכה ניפוח שאין סרכא אסורה אלא מחמת חשש נקב, ואע"פ שיש קצתן יולדות מחמת ריר, חששו לסרכות הבאות מחמת נקב, ואם לסרכות הבאות מחמת נקב חיישינן ניחוש לנקב בלא סרכא. והעלה הוא הענין בטעמים נכונים, האחד כדי להסיר המכשולים לפי שהסרכות ניכרות לעינים, ועם שהן מצויות אם לא היינו בודקין יבא הדבר לידי הפסד גדול ורבו המכשולות, פעמים שימצא האחד סרכא בריאה ויחזור על כל לוקחי הבשר לשבור כליהם ולהריץ מאכלו לפני כלב, ואפשר שיחוס עין מי שאינו הגון על ממונו והתקצף וימלא בטנו מן האיסור אחר שנודע, אבל שאר הטרפות שהן תלוין בנקב או בענינים דקים ושאינן מצויין לא חשו להן חכמים:

6. ספר שערים מצויינים בהלכה

וכתבו הרשב"א והר"ן, דאע"ג דאסיקנא / דאזלינן בתר רובא אפילו היכא דאפשר, הני מילי היכי דתרווייהו הרוב והמיעוט תלויים במעשה, או שניהם אין תלויים במעשה, אבל היכא דהרוב תלוי במעשה והמיעוט לא תלוי במעשה לא אזלינן בתר רובא כדאיחא במס' בכורות (כ.). והקשה בראש יוסף, הא אנן אמרי' דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, והא רוב זה תלוי במעשה, דהא כשנולד לא

ידע כלום, וע"י הלימוד יודע, וא"כ הוא תלוי במעשה, ותירץ דהמיעוט שאינם מומחין הוי מיעוטא דמיעוטא כמש"כ הרא"ש (סי' טז), ובכה"ג אף כשהרוב תלוי במעשה אזלינן בתריה. וע"ע בדברינו לעיל (ג. ד"ה כולהו

7. ספר שערים מצויינים בהלכה

ראה אחד ששחט. כתב הר"ף (ג: מדפי הר"ף) דמיירי ששחט והלך לו. וכ"כ בתשו' הרשב"א (סי' תמב) שיש גורסין כן בגמ', ומבואר מזה שאם הוא לפנינו צריכין לבדקו, ולא סמכינן ארוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן. אבל הבעל המאור (שם ד"ה כתב) מדקדק דקאמר בגמ' אי דלא ידע אי גמיר אי לא גמיר נימא רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, ואם איתא דאם הוא לפנינו צריכין לבדקו, נימא דהא דאמר ר"נ ואם לאו אסור לאכול משחיטתו היינו דאסור עד שיבדקנו, אלא ש"מ דאפילו הוא לפנינו צריכין לבדקו. אבל במלחמות (ד. מדפי הר"ף ד"ה אמר) כתב, דכיון שהוא לפנינו צריכין לבדקו, ומה שמדקדק הבעל המאור לאו דקדוק הוא, דהלשון "ואם לאו אסור" לגמרי משמע, דאל"כ הו"ל למימר כודקין אותו, ועוד למה לי ראה מתחילה ועד סוף, הא כבודקין אותו סגי, אלא ודאי דהכא מיירי שאינו לפנינו, ובכהאי גוונא דוקא סמכינן ארוב מצויין כו'. ועי' בתוס' לעיל (ג: ד"ה דליתיה) דמבואר נמי כן. [וההסבר לזה כתב הר"ן דהמיעוט שאינן מומחין מצוי ושכיח והוי כטריפות הריאה דבדקינן ליה אם הריאה לפנינו מטעם זה. ועי' בדברינו לעיל (שם ד"ה כולהו) שהארכנו בזה.

8. ספר שערים מצויינים בהלכה

הרי שמצא תרנגולת שחוטת בשוק. כתב המאירי (ד"ה מי שהיה) דמיירי ברוב

ישראל, ויש מפרשים בכלול ישראל, ולכן אין לחוש לשחיטת נכרי. וכשלטי גבורים (ג: מדפי הר"ף אות ב) כתב, דאין לחוש שהנכרי שחטו, שדרך הנכרי לנחור ולא לשחוט. וכוונתו שזה סימן שנשחט ע"י ישראל, וקי"ל במס' ב"מ (כו:): סימנין דאורייתא. ועי' בגמ' לקמן (צד.) חיתוכא דעכו"ם מידע ידיע, ועי"ש ברש"י ותוס'.

9. תוספות מסכת חולין דף יב עמוד א

או שאמר לשלוחו כו' - מעיקרא תנא מצא תרנגולת שחוטה בשוק דאיכא למימר בעליה שחוטה והדר אמר דאפי' אמר לשלוחו ומצאו השליח שהיא שחוטה דהשתא שלא ברשות נשחטה אפ"ה חזקתו שחוטה.

10. תורת חיים מסכת חולין דף יב עמוד א

או שאמר לשלוחו צא שחוט כו'. כתבו התוספות מעיקרא תנא מצא תרנגולת שחוטה בשוק דאיכא למימר בעליה שחוטה והרי אמר דאפילו אמר לשלוחו ומצאה השליח שהיא שחוטה וכו' ותימא דבסמוך קבעי האומר לשלוחו צא ושחוט והלך ומצא שחוט מהו והתם על כרחך והלך בעל הבית ומצא שחוט קאמר מדפריך בתר הכי מה נפשך אי חזקה שליה עושה שליחותו וכו' וכיון דהכא נמי נקט לישנא דבסמוך משמע דהכא נמי והלך בעל הבית קאמר לכך נראה דהכא נמי והלך בעל הבית קאמר ולא זו אף זו קתני לא מיבעיא כשמוצא תרנגולת שחוטה בשוק דחזקתה שחוט דכיון דאי אפשר לברר הדבר אמרינן מסתמא בעליה שחוטה אלא אפילו אמר לשלוחו צא שחוט והלך בעל הבית ומצא שחוט חזקתו שחוט ולא אמרינן דצריך לברר הדבר לישאל את השליח אי שחט אי לאו ואם יתברר דלאו איהו שחטה אסורה כיון דודאי נשחטה שלא ברשות דאי נמי נשחטה שלא ברשות חזקתו שחוט כיון דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן.

11. ספר שערים מצויינים בהלכה

כתב כחי' חתם סופר (מהד"ב ד"ה ממה) דלכאורה יש לחלק, דבשחיטה נהי דהבהמה בחזקת שאינה זבוחה עומדת, מ"מ הרי זבוחה לפניך, משא"כ בתרומה שהכרי בחזקת טבל, ומה שחסר ממדידת הכרי אינה הוכחה שזה מפני שתרם ממנה, דילמא לסיבה אחרת נחסר שיעור זה. אבל בראש יוסף (ד"ה גמ' אי) מפרש, דמיירי בנחסר ממנה כשיעור תרומה, דזוה הוכחה שהיתה בכוונת תרומה, ואפילו לא ידע מתחילה מידת הכרי, מ"מ אם מצא אח"כ מונח קצת תבואה אצל הכרי זה ג"כ הוכחה, ואיתרע בזה חזקת טבל, ובזה אתי שפיר הא דנקט האומר לשלוחו צא ותרם ומצא תרם, ולא אמר סתם האומר לשלוחו צא ותרם והלך השליח, אי חזקתו תרם, אלא ודאי דדוקא בכהאי גוונא שמצא תרם דהיינו שמצא קצת תרומה דבזה איתרע החזקת טבל, אלא שיש להסתפק אי השליח בעצמו תרם או אינש אחר תרם,

אי חזקה שליח עושה שליחותו. כבר הבאנו לעיל (י: ד"ה דאמור) מש"כ המחנה אפרים (שלוחין סי' כא) דהא דחזקה דשליח עושה שליחותו ילפינן מדכתיב (צפניה ג-ג) "שארית ישראל לא יעשו עולה".

12. ספר שערים מצויינים בהלכה

לעולם אין חזקה שליח עושה שליחותו. הקשה בשערי תורה (כלל מב פ"ג) הא תרומה בזה"ז מדרבנן וכמש"כ הרמב"ם (תרומות פ"א ה"ו), והרי ר' נחמן סובר במס' עירובין (לב.) דבדרבנן אמרי' חזקה שליח עושה שליחותו, ותירץ דר"נ סובר כר' יוחנן במס' יבמות (פא.) דתרומה בזה"ז דאורייתא. ונראה שאין צריך לזה, דאפילו סובר דתרומה בזה"ז דרבנן, מ"מ כיון דעיקר תרומה מה"ת מחמיר בה, וכמש"כ התוס' במס' עירובין (שם)

13. ספר שערים מצויינים בהלכה

אין חזקה שליח עושה שליחותו. פרש"י אלא ספק עושה ספק אינו עושה. והא דלא פרש"י דודאי אין שליח עושה שליחותו, משום דאשכחן בכמה דוכתי דשליח עושה שליחותו. ובוה מסביר הרדב"ז (תרומות פ"ד ה"ו) הא דפסק הרמב"ם (שם) שאין אומרים באיסורין חזקה שליח עושה שליחותו להקל אלא להחמיר, דהיינו כמו שפרש"י כאן דהדבר ספק, ועל כן אזלינן לחומרא ולא לקולא. ועי' בתשו' הרדב"ז (ח"ו סי' ב')

ועי' בחי' הרשב"א (ד"ה הא) דהא דקאמר הכא דאין חזקה שליח עושה שליחותו, היינו בדאורייתא כגון שחיטה וטבל ולקולא, אבל לחומרא אמרי', ומה"ט איתא במס' נזיר (יא:) האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה ומת השליח אסור בכל הנשים שבעולם, חזקה שליח עושה שליחותו, וכן אמרי' במס' גיטין

14. שו"ת אחיעזר חלק א - אבן העזר סימן כט

(י) ומשה"ק מעכ"ת במאי דמקשה בקדושין מ"ב אתם גם אתם למ"ל הא איצטריך לדרשא דמה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם וגם תמה מה שהשמיט הרמב"ם הא דמה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם יפה הקשה וכבר קדמוהו בעונג יו"ט סי' ק"ט עוד הקשה שם ביותר דהרשב"א סותר דברי עצמו שכתב בנדרים ל"ו בקרבנות דאי שלוחי דידן נינהו א"א להקריב שלא מדעת בעלים כדאמרינן בעלמא מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם ומבואר דעתו דלאו דוקא בתרומה בעינן שלוחכם לדעתכם אלא דבכל התורה כן וא"כ יקשה איך מהני זיכוי בגט כמו בהמזכה לגט במקום יבם ביבמות דף קי"ח והא בעינן שלוחכם לדעתכם כמו בתרומה שכ' הרשב"א דבעינן שלוחכם לדעתכם ולא מהני בזה ניהותא דבעלים וסברא דזכות מה"ט, והנה לפי הבנת הקצוה"ח בסי' רמ"ג בד' הרשב"א י"ל בפשיטות דלפמש"כ בכונתו דלהכי לא מהני בתרומה סברא דזכות משום דאינו מזכה לו שום דבר ורק דמוציא מאתו תרומה וזכין מאדם לא אמרינן וע"כ רק בתורם משלו על של בעל הכרי דאינו מוציא מאתו מהני סברא דזכות אבל בתורם משל בעל הכרי על של בעל הכרי דל"ש זכות להוציא התרומה ורק מטעם שליחות אתינן ובשליחות בעינן מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם והרשב"א חולק לפי"ז בס' התה"ד דאף זכות גמור לא מהני בתורם משל בעל הכרי על של בעל הכרי זהו תו"ד הקצוה"ח, ולפי"ז באמת בכל מקום דלא מהני זכי' היינו שאינו מזכה לו שום דבר ובעינן שליחות בעי מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם ולהכי גם בקרבנות כ' הרשב"א דאי שלוחא דידן נינהו והכהן מקריב הקרבנות מצד שליחות בעלים ולא מצד זכי' שאינו מזכה לו שום חפץ ובעינן שליחות לדעת מה אתם לדעתכם כו' ובב"מ דף כ"ב מבואר דלאביי לא מהני כלך אצל יפות ושליחות שלא מדעת מצד הסברא ולא איצטריך קרא דמה אתם לדעתכם ולהכי רק לרבא דס"ל ישל"מ = יאוש שלא מדעת = הוה יאוש איצטריך קרא גזיה"כ דבעינן שלוחכם לדעתכם.

ולפי"ז א"ש סוגיא דקדושין כסוגיא דב"מ דמקשה אתם גם אתם למ"ל היינו דלאביי דהלכתא כותי' דישל"מ ל"ה יאוש ל"מ שליחות שלא מדעת מצד הסברא קרא למ"ל ואי"ל דנפ"מ בזכות גמור דלא מהני הא ל"ש כלל זכות בתרומה שמוציאין החפץ ממנו וע"כ מטעם שליחות קא אתי עלה וא"כ מצד הסברא בעינן שליחות לדעת באותה שעה ולא מהני הידיעה שאח"כ דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש ובתורם משלו על של בעל הכרי דשייך זכות כמש"כ הרשב"א הא באמת מהני אף שלא מדעת ושפיר מקשה קרא דאתם גם אתם למ"ל וא"ש בפשיטות, גם לפמש"כ הברי"א בסי' ק"א ס"ק י"ט דלא קצוה"ח ורוצה להסב גם כונת הרשב"א ולהשוותו עם סברת התה"ד דעיקר תלוי אם הוא זכות גמור ובתורם משל בעל הכרי על של בעל הכרי לא הוי זכות גמור ובעי' ריצוי דבעלים אח"כ ולהכי לא מהני אף לרבא דס"ל דישל"מ הוה יאוש משום דל"ה לדעתכם ובתורם משלו על של בעל הכרי הוי זכות גמור וחשוב זה לדעתכם **וגם בחולין דף י"ב שעשה שליח וניה"ל בתיקון הכרי מ"מ לא מהני ניהותא דדעתו לגבי אחרינא שלא עשהו שליח כיון דל"ה זכות גמור וכמש"כ התה"ד דאיכא קפיידא ע"י שליח המכיר דעתו** וגם לשי' הברי"א תלוי אם הוה זכות גמור והיכא דהוי זכות גמור וכמו קלקול העיסה בחלה מודה דמהני זכי' ושפיר מקשה הש"ס בקדושין אתם גם אתם למ"ל לאביי דקיי"ל כותי' דהיכא דל"ה זכות גמור מצד הסברא ל"א שליחות שלא מדעת כיון דבעי ריצוי של אח"כ ובזכות גמור הא מהני לכו"ע דחשוב זה לדעתכם וכמש"כ התה"ד והרשב"א נקיט מה אתם לדעתכם מילתא דפשיטות לכו"ע דבעינן שליחות לדעת ולהלכה דקיי"ל כאביי ל"מ שליחות שלא לדעת מצד הסברא בכל התורה להכי השמיטו הרמב"ם.

15. ספר שערים מצויינים בהלכה

דילמא אינש אחרינא שמע ואזל תרם הו"ל תורם שלא מדעת, עי' ברש"י, ומשמע מכאן דאע"ג דניחא לבעה"ב שהרי ציוה לשלוחו לתרום, מ"מ כיון דלידידיה לא עביד שליח לא מהני. וכתב בתרומת הדשן (סי' קפח) דהיינו דוקא כאן משום שדעת בעה"ב דדוקא שלוחו יתרום, שהשליח כבר יודע ומכיר באיזה מידה דעת בעה"ב לתרום, בעין יפה או רע או בינוני, אבל בהפרשת חלה

בזה"ז דהכל שוין בה שנוטלין כזית ושורפין
 אין כאן קפידא, ולכן פסק באשה שלשה עיסה
 והלכה לחוץ קודם שהפרישה חלה, והעיסה
 תתחמץ עד שתבא בחזרה, מותרת המשרתת
 להפריש החלה בלא רשות בעה"ב דניחא לה,
 וזכות היא לה וזכין לאדם שלא בפניו, וגם
 פעמים שהיא נותנת לה רשות להפריש. וכן
 פסק הרמ"א (יו"ד סי' שכח ס"ג). ועיי"ש
 בש"ך (סק"ה) וטו"ז (סק"ב) אי הרמ"א מתיר
 גם במקום שאין חשש קלקול. אבל הקצוה"ח
 (סי' רמג סק"ח) הוכיח מדברי הרשב"א במס'
 נדרים (לו:): דשליחות לאו מדין ניחא ליה,
 אלא גזירת הכתוב מה אתם לדעתכם אף
 שלוחכם לדעתכם, ועוד כתב הרי בחלת חו"ל
 יכולין לאפות ואח"כ להפריש, וא"כ אין
 לחוש לקלקול העיסה, שהבעלת הבית יכולה
 להפריש אחר האפיה. וכ"כ באבני מילואים

16. ספר שערים מצויינים בהלכה

הרי שאבדו לו גדייו. כתב הש"ך (יו"ד סי'
 א סק"ב) דמיירי בגווי דליכא למיחש
 לכשר שנתעלם מן העין. ובטו"ז (שם סק"י)
 כתב, דהכא מיירי ביש סימן דקי"ל בשו"ע
 (יו"ד סי' סג) דבאופן זה מותר, ומה"ט קאמר
 גדייו ותרנגוליו, דמשמע שידוע שהם שלו.
 ועי' בחי' הגרע"א (שם ס"ד).

17. רש"ש מסכת חולין דף יב עמוד ב

גמ' אבל באשפה שבשוק מודי ליה ונראין כו'. משמע דמפרש סוף דבריו ודברי ר"ח כו'. כמו ראש דבריו. דהיינו נראין דברי
 ר"ח לר"י בשמצאן בבית שאף ר"י ל"נ עליו אלא באשפה שבבית כו'. וזהו מכוון למאי דמתרץ במו"ק (יד) בכגון זה. אבל
 מפרש"י ל"מ כן. ונראה דלא היה בגרסתו הנך ב"ת האחרונות:

18. תורת חיים מסכת חולין דף יב עמוד א

שאף ר' חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי לא נחלק עליו כו'. פירש רש"י ז"ל דהא דקאמר רבי ודברי ר' חנינא בנו של ר' יוסי
 הגלילי שמצאן בבית הכי קאמר שאף ר' חנינא המתיר אינו אלא כשמצאן באשפה שבבית, ותימא לפירושו דהא פשטא
דברייתא לא משמע הכי ואם כן מנא ליה לרב נחמן בר יצחק למימר הכי לוקמה דפליגי ברוב מצויין אצל שחיטה אי
 מומחזין הן אי לאו ויפרש ברייתא כפשוטה וכי בשביל דאתי לדחות הבעיא יוציא ברייתא מידי פשוטה. וגם דוחק לומר דלפי
 המסקנא נמי הא דנקט ברייתא שמצאן בבית היינו באשפה שבבית כיון דבבית סתמא קתני ואף על גב דהא דנקט ברישא
 שמצאן באשפה מוקי לה באשפה שבשוק היינו משום דסתם אשפה לאו בבית הוא אלא בשוק... על כן נראה דלפי המסקנא
 אינו מוציא ברייתא מידי פשוטה כלל אלא מפרש לה דהכי קאמר נראין דברי רבי יהודה אפילו לר' חנינא באשפה שבשוק
 כדאמר רב נחמן בר יצחק דבאשפה שבשוק כולי עלמא לא פליגי דאסיר ונראין דברי ר' חנינא אפילו לרבי יהודה בבית
 כדאמר נמי רב נחמן בר יצחק דבבית כולי עלמא לא פליגי דשרי ולא נחלקו אלא באשפה שבבית והא דקאמר ש"ס שאף
 רבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי לא נחלק עליו כולי לאו לפרושי סיפא דקתני ודברי רבי חנינא וכו' קאתי אלא כולה
פרושא דרישא הוא ולא איצטריך ש"ס לפרש נמי נראין דסיפא דמפירושא דרישא שמעינן לה וחדא מנייהו נקט
 ועוד דאדרב נחמן בר יצחק סמוך וכדפירשתי, והשתא ניחא בפרק הזהב דלא שייך לשנויי הכי דליכא למימר נראין דברי

רבי אליעזר לרבי יהושע בהקדש קאמר דלא פליגי בהקדש ונראין דברי רבי יהושע לרבי אליעזר במעשר קאמר דלא פליגי במעשר דאם כן במאי פליגי.

19. חידושי הרשב"א מסכת חולין דף ב עמוד א

והא דתני יקלקלו בלשון עתיד לאשמועינן דאין מוסרין להן חולין לכתחלה ופירש"י ז"ל (לקמן י"ב ב') אפ"ל אחרים רואין אותן [1] דמועדין הן לקלקל תמיד, כלומר ואיכא משום בל תשחית [2] א"נ דאיכא למיחש דכיון דרגילין בכל עת לקלקל דלמא ישהו וידרסו ולא אדעתייהו דאחרים העומדים עליהן

20. ספר שערים מצויינים בהלכה

סק"א). ובמנח"י (סוסי"ג) כתב, דאע"ג דמדינא שחיטה א"צ כוונה, מ"מ לכתחילה בעינן כוונה מעלייתא, דהא ברוכי נמי בעי למיברך, ואדרבה צריך השוחט לזוהר בנפשו, ולכוון ביתר שאת שיקיים מ"ע ד"זוכחת" ומצות ל"ת ד"לא תסור", ובפרט לפמ"ש"כ המקובלים שהשו"ב בברכתו ושחיטתו כהוגן מתקן נפש החוטאת המתגלגל בחטאה על עונשים ידועים בגוף הנשחט, וע"כ זוהר מאד בנפשו. ועי' בספר חסידים (סי' שעב) בזה"ל, כששוחט אדם חיה או עוף יחשוב בלבו, זה שלא חטא נשחט וצולין אותו, ואדם שהוא מלא עונות איך ינצל משפיכת דמים וגיהנם. וע"ע בשבט מוסר (פרק לו אות כו).

שם ע"ב מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה. כתב בספר האשכול (ה' שחיטה סוסי"ו) דמ"מ לכתחילה יכוין למצות שחיטה, כי היכא דמצי לברוכי, וכהאי גוונא אמרי' דאפי' למ"ד מצות אין צריכות כוונה, לכתחילה ודאי בעי כו', ואע"ג דאיכא למימר דשחיטה כהכשר מצוה דמי, לא שני לן דמ"ע לשחוט כו' עי"ש. אבל בחי' הרמב"ן והרשב"א לקמן (לא). כתבו, דכיון דהוי רק הכשר לדבר אחר אין צריכות כוונה לכו"ע, ולא דמי לשאר מצוה. וכ"כ בחי' הר"ן (שם ד"ה ולענין) עי"ש. ועי' בדברינו שם (ד"ה

21. מהר"ץ חיות מסכת חולין דף יב עמוד ב

גמרא דל"ב כוונה לשחיטה. נ"ב עיין תשובת חכם צבי סי' א' שביאר דכוונה לשחיטה אינה כוונת המצוה רק כוונה לשחוט. וכן מבאר שמה מה היא כוונת חליצה ע"ש:

22. תוספות מסכת חולין דף יב עמוד ב

מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה - תימה דמשמע הכא דחרש שוטה וקטן לאו בני כוונה נינהו אפילו אחרים עומדים על גבן ובסוף פ"ב דגיטין (דף כב:) תנן הכל כשרים לכתוב את הגט אפי' חרש שוטה וקטן ופריך בגמרא והלא לאו בני דעה נינהו ומשני שגדול עומד ע"ג אלמא בני כוונה לשמה נינהו כשגדול עומד ע"ג [1] וי"ל בגדול עומד ע"ג היינו שמלמדין אותם ומזהירין אותם לעשות לשמה אבל הכא אחרים רואים אותם בעלמא קאמר אע"ג דבריש פירקין (לעיל דף ג.) קרי לאחרים רואין אותו גדול עומד על גביו וא"ת דבפ' מצות חליצה (יבמות קד:) אמר החרש שנחליץ והחרשת שחלצה והחולצת מן הקטן חליצתה פסולה ומפרש התם חרש וחרשת משום דלאו בני קרייה נינהו וקטן משום דאי ש כתיב בפרשה והשתא תיפוק ליה דבעינן כוונה כדאמרינן התם (דף קו.) דחליצה פסולה עד שיכוונו שניהם וי"ל דחליצה בבית דין הוה כגדול עומד על גביו שמזהירין אותו לעשות לשמה ומיהו קשה מדתניא בתוספתא דשוטה לאו בר חליצה הוא ואי חשיבי ב"ד כמו גדול עומד על גביו אפילו שוטה נמי כמו גבי גט וי"ל דלגבי גט מהני דבגט מוכחא מילתא טפי דעביד לשמה כשמניחין לכתוב שמו ושמה ושם עירו ושם עירה הלכך אפילו בשוטה מהני כשגדול עומד על גביו.

23. חידושי הרשב"א מסכת חולין דף יב עמוד ב

מאן תנא דלא בעי כונה בחולין אמר רבה רבי נתן היא דתני ר' אושעיא זעירא דמן חבריא זרק סכין לנעצה בכותל וכו', ואוקימנא לקמן דה"ה הפילה הוא והאי דנקט זרק להודיעך כחן דרבנן דאפי' נתכוון לזורקה ולנעצה לא מהניא אפ"ל בחולין עד שיתכוון לחתיכת סימנין מיהא אבל רבי נתן אפי' כוונת חתיכת בשר לא בעי כדאמרינן לקמן טעמא דנפלה הא הפילה הוא כשרה וקמ"ל דאע"ג דלא מכוין אפילו לחתיכה בעלמא כשרה, ורבנן נמי לא בעו כונת שחיטה דמדגלי רחמנא מתעסק בקדשים דפסול מכלל דחולין שרו אלא כוונת חתיכת סימנין מיהא בעי והני לאו בני כונת חתיכת סימנין נינהו אלא לחתיכת בשר בעלמא מכוני כדאמרינן לקמן, ואיכא דקשיא להו היכי מוכח מהכא דלא בעינן כוונה בחולין דשאני הכא דאחרים

רואין אותם וכונת אחרים הרואין אותם כונה היא אפילו במקום דבעינן כונה וכדתנן בגיטין (כ"ב ב') הכל כשרין לכתוב את הגט ואפי' חרש שוטה וקטן והוינן בה בגמ' והא לאו בני דעה נינהו ואמר ר"ה והוא שגדול עומד על גביו, [2] ונ"ל דאינה קושיא דאנן עיקר דיוקא מרישא דמתניתין דייקנן דקתני ושחיתתן כשירה חוץ מחרש שוטה וקטן שמא יקלקלו בשחיתתן טעמא דשמא יקלקלו הא איתברר דלא קלקלו כגון דאתא אליהו ואמר שחיתתן כשרה וכן נמי אי איכא אחרים רואין אותם שלא קלקלו שחיתתן כשרה אלמא אחרים רואין אותם לא משום שתהא ראייה במקום כונה אלא לדעת שלא קלקלו אלמא לא בעינן כונה, ואחרים רואין אותן לא משום כונה, ומאן תנא ע"כ ר' נתן היא, וזה נ"ל ברור. ורבותינו בעלי התוספות ז"ל תירצו דעומד על גביו טפי עדיף מאחרים רואין אותן, [דאחרים רואין אותן] משמע שהן רואין באקראי בעלמא אבל התם כי גדול עומד ע"ג ומזהירו כונתו כונה הוא להכשיר הגט על ידו ...

24. בית הבחירה (מאירי) מסכת חולין דף יב עמוד ב

ויש שואלים ודילמא ההיא משום דכונת אחרים כונה היא שהרי בגל שנתלש במסכת חגיגה באו ללמוד שאין טבילת חלין צריכה כונה מזו של גל והקשו דילמא ביושב ומצפה לכך וכלים נמי דמכויין להו אדם ובמסכת גיטין פרק שני אמרו הכל כשרין לכתוב את הגט אפי' חרש שוטה וקטן ובגדול עומד על גביו דלאו בני דעה נינהו ואין יודעין לשם מי כותבין ועכשיו כותבין על דעת הגדול ותירצו גדולי המפרשים דבהני כי קיימי קמיהו לשם כונה קיימי אבל בשחיטה אין כונתם בעמידתם אלא לשמירה שלא יקלקלו וכמה הדבר רופף בידי שאם כן יש לדון שאף לקדשים אם עמדו אחרים על גבן לשם כונה בפירוש שכשרה [3] אלא שנראה לי שאין אלו בקיאים בענין כתיבת הגט והטבלת כלים ואף הם תולין בהם את עצמם לדעת אחרים אבל שחיטה מתוך שרגילים באכילה רגילים בה [בשחיטה ולכן אין תולין את עצמם לדעת אחרים] ואין שוחטין אלא לדעת אחרים:

25. ספר שערים מצויינים בהלכה

ובנזרו הקודש מדקדק, דלפי דברי התוס', מהני גם בקדשים כשגדול עומד על גביו ומזהירו לעשות לשמה, והרי הרמב"ם (פסוהמ"ק פ"א ה"ו) פסק דלא מהני בקדשים עומד ע"ג, וא"כ קשה מאי שנא גט דמהני, ותירץ דהרמב"ם לשיטתו שכתב (גירושין פ"ג ה"טו והי"ח) דדוקא בטופס הגט מהני כשיש עומד ע"ג, משום דבדיעבד כשר אפי' שלא לשמה, אבל תורף הגט פסול כשכתבו חשו"ק אפי' בעומד ע"ג, והראש יוסף (ד"ה ובתוספות) כתב, דלשיטת הרמב"ם דמחלק בין טופס לתורף לא קשה קושיית התוס' כאן, דמעשה השחיטה דמי לכתיבת התורף ולא מהני עומד ע"ג, כיון דבעי דוקא כוונה. וע"ע בחי' חתם סופר (ד"ה ואמנם) ובחי' כתב סופר (ד"ה מאן תנא) ובאור שמח (מקראות פ"א ה"ח אות ט-י) ובתשו' עונג יו"ט (סי' מה).

26. ראש יוסף מסכת חולין דף יב עמוד ב

גמרא בעי ר' יוחנן קטן יש לו מחשבה או אין לו מחשבה. הנה מדנקיט קטן ולא חרש ושוטה, משמע וודאי דהני לאו בני דיעה הן ואפילו מחשבתו נכרת מתוך מעשיו אין להם, ודווקא קטן דאית ליה קצת דעת. וכן משמע בר"מ ז"ל שבכל המקומות לא הזכיר אלא קטן, בפ"א מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ו' כתב קטן יע"ש. ובפ"ד מהלכות טומאת אוכלין הלכה ב' כתב המעלה פירותיו מפני הכנימה כו', העלום חש"ו אף שנתכונו לכך אין בכי יותן, [רצה לומר העלום מפני הכנימה ואח"כ חישבו, או איפשר כפירוש התוספות [ד"ה ותיבעי ליה]] ואח"כ כתב הפכו בהן קטנים על הגג הר"ז בכי יותן, שהקטן יש לו מדרבנן מחשבתו נכרת מתוך מעשיו יע"ש. הרי שבתחלה כתב חש"ו ואח"כ נקיט קטן לבד. ומה שאמר ר' יוחנן לא שנו אלא שלא היפך בהן, קאי אקטן לחוד, דהיפך בהן מחשבתו נכרת מתוך מעשיו שפיר דמי מדרבנן.

27. תוספות מסכת חולין דף יב עמוד ב

קטן יש לו מחשבה או אין לו מחשבה - פירש בקונטרס כגון בשחיטת קדשים דיליף בריש זבחים (דף ב.) דבעיא לשמה ושחט קטן עולה לשמה מי הוי כוונה או לאו וא"ת הא התם משמע דסתמא נמי כשר משום דזבחים סתמא לשמן קיימי ואינו פוסל עד שיכוין שלא לשמן ויש לומר דסתמא דקטן גרע דאין לו דעת להבין שהם קדשים וסבר שהם חולין והוה ליה מתעסק ופסול כדאמרין בזבחים בסוף פרק (ב' דף מו) ב"ש אומרים) לשם חולין כשרה משום חולין פסולה ואפילו אומר הקטן יודע אני שהם קדשים ולשמן אני מתכוין מבעיא לן אם כוונתו כוונה ודילמא לא מהניא אם אין מעשיו מוכיחין.

28. תוספות מסכת חולין דף יב עמוד ב

ותיבעי ליה מעשה - כל הסוגיא פירש בקונטרס דמעשה עם הדבור חשיב מעשה ומחשבה גרידא היינו דבור בלא מעשה ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו היינו מעשה בלא דיבור ואין לשון הש"ס משמע כדבריו דיש להם מעשה משמע מעשה גרידא אף ע"פ שלא אמרו כלום ...

29. ספר שערים מצויינים בהלכה

חקקום התינוקות, וכיון דמחשבתם ניכרת מתוך מעשיהם, נעשה בית קיבול ע"י כוונתם. והוכיח מזה בתשו' בית שלמה (יו"ד ח"ב סי' ס) דהצינור שמביא מים להמקוה שנעשה בו גומות ע"י מעשה האומן בלא כוונה לצורך קבלה, יש מקום להכשירם, וכדברי הרמ"א (יו"ד סי' רא סל"ו) עי"ש. אבל בתשו' חתם סופר (יו"ד סי' רא) כתב, דאם ניחא ליה בהגומות, צ"ע אם יש להכשירם, דהא הגמ' בסמוך (יג.) מדמה הא דאלון ורמון ואגוז שחקקום להא דמעלה פירותיו לגג, ואמר' דאם שמח בהן הרי הוא בכי יותן, וא"כ ה"ע אם ניחא לו בהן נעשה כלי לקבל טומאה.

מפני שיש להן מעשה. ע"י ברש"י לעיל שמעשיהן מוכיחין דלשם כלי נתכוונו וגם הם אומרים כן, ויש כאן מעשה ומחשבה המורידים אותו לתורת כלי. ובתוס' (ד"ה ותיבעי) פירשו, דאפי' בלא דיבור מהני, משום דמעשה גמור הוא ומוכיח דלכוונת בית קיבול

30. פרדס יוסף החדש פר' ואתחנן

בגמ': בעי ר"י, קטן יש לו מחשבה או אין לו מחשבה וכו'.

בספר יסוד ושורש העבודה (ח"א שער האשמורת פרק ב) אי' דהמברך ברכה בלא כוונה חשיב כברכה לבטלה ועובר בלא תשא ע"ש מש"כ עוד בזה.

ולכאורה יש להקשות, דא"כ, כיון דקיי"ל דקטן אין לו מחשבה, וא"כ אין לו כוונה, ואיך מותר לקטן לברך משום חינוך דרבנן ועובר (למ"ד דהוצאת ש"ש דאורייתא) איסור דאורייתא. וע"כ צ"ל דכה"ג לא חשיב לבטלה, כיון שיש בזה מצות חינוך.

והנה בריטב"א (סופ"ג דר"ה) מוכיח מזה דאי' בגמ' שם (כ"ט ב) אבל פורס הוא לבניו ולבני ביתו, דמזה מוכח דאיסור ברכה לבטלה הוא דרבנן. ולכן התירו כאן לומר ברכה שאין צריך לו כדי לחנך את בניו ובני ביתו, דאילו היה זה איסור תורה, לא היו מתירין לו לעשות בידיים איסור תורה משום מצות חינוך דרבנן עכ"ד הריטב"א.

אכן להנ"ל י"ל בזה, דכמו דעל מצות דרבנן תקנו חז"ל ברכה, ומזכירים שם שמים בברכה, ולא אמרינן דכיון דהוי רק מדרבנן א"כ אסור להוציא שם שמים ולברך עליהם, וא"כ כמו שעל מצוה דרבנן יש ברכה, ה"נ בשביל מצות חינוך יש היתר לברך ברכה עבור הילדים, גם אי נימא דהאיסור להוציא שם שמים הוא דאורייתא ודו"ק.